

“ประเพณีกวนข้าวทิพย์”

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำภาคกลาง เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๕๖

ในสมัยพระพุทธกาล นางสุชาดาได้ปรุงข้าวมธุปายาสถวายพระพุทธองค์ ก่อนจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงถือว่าข้าวมธุปายาสที่ปรุงเสร็จแล้วนั้นเป็น “ข้าวทิพย์”

การกวนข้าวทิพย์เป็นประเพณีที่พุทธศาสนิกชนนิยมทำช่วงเทศกาลออกพรรษา ถวายแด่พระสงฆ์เพื่อเป็นการสังการะบูชา เป็นการแสดงออกถึงแรงศรัทธา และความสามัคคีของคนในชุมชน ผู้ที่ได้รับประทานข้าวทิพย์ถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ปัจจุบันประเพณีกวนข้าวทิพย์นิยมทำกันในทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยภาคกลางนิยมทำกันในวันวิสาขบูชา

พิธีกวนข้าวทิพย์ ณ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัดสุพรรณบุรี
เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔

พิธีกวนข้าวทิพย์เป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ที่สอดแทรกเข้ามาในศาสนาพุทธ มีการตั้งเครื่องบวงสรวง พระสงฆ์สวดเจริญพระพุทธมนต์ และพราหมณ์ร่วมสวดในพิธี ซึ่งในพิธีจะใช้เด็กหญิงพรหมจารีที่ยังไม่มีประจำเดือน ร่วมกวนข้าวทิพย์ด้วย สำหรับวัตถุดิบที่นำมากวนข้าวทิพย์จะเป็นวัตถุดิบที่ชาวบ้านช่วยกันจัดหา มา ประกอบด้วย น้านมข้าว ข้าวเม่า มะพร้าว(น้ำกะทิ) น้ำอ้อย น้ำตาล แป้งชนิดต่างๆ ธัญพืช เป็นต้น เมื่อกวนข้าวทิพย์เสร็จ เป็นสีน้ำตาลไหม้ จะนำมาเทใส่ถาดโรยหน้าด้วยถั่ว งา ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ และแจกจ่ายแก่ผู้ที่มาร่วมงาน

เครื่องบวงสรวง

พระสงฆ์สวดเจริญพระพุทธมนต์

พราหมณ์ทำพิธีในการสับน้ำกะทิ

เครื่องมณฑลต่างๆ ที่เตรียมไว้สำหรับกวนข้าวทิพย์

พราหมณ์ผู้กวนข้าวทิพย์ให้แก่ นายวิชา สุวจิณานนท์
ปลัดจังหวัด และผู้ที่เกี่ยวข้องในการสับน้ำกะทิ

เครื่องมณฑลต่างๆ ที่นำไปรวมกันในกระทะ
พร้อมที่จะกวนเป็นข้าวทิพย์

เด็กหญิงพรมาจี้ร่วมกวนข้าวทิพย์

การกวนข้าวทิพย์ตอนจนจะได้ที่

เอกสารอ้างอิง

ภ หจข สพ ๓.๒/๒ พิธีกวนข้าวทิพย์ ณ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีนายวิทยา สุวัจนานนท์ ปลัดจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นประธาน เมื่อ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๔

ich.culture.go.th/. (๒๕๖๕). ประเพณีกวนข้าวทิพย์. สืบค้นเมื่อ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๕, จาก <http://ich.culture.go.th/index.php/th/vich/social-practices-rituals-and-festive-events/๒๖๕-practices-rituals-festivals/๔๖๕--m-s>

จัดทำโดย

นางสาว ปริญญารัตน์ ทองชาติ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี